



# Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS  
YVES BOT  
20 päivänä maaliskuuta 2014<sup>1</sup>

**Asia C-220/13 P**

**Kalliopi Nikolaou  
vastaan**

**Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuin**

Muutoksenhaku — Tilintarkastustuomioistuimen päätös nro 99/50 — Alustava tutkimus — OLAFin suorittama sisäinen tutkimus — Syyttömyysolettama — Vilpitön yhteistyö — Unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta

1. Kalliopi Nikolaou vaatii valituksessaan kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen asiassa Nikolaou vastaan Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuin<sup>2</sup> 20.2.2013 antaman tuomion, jossa unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi vahingonkorvauskanteen, jossa vaadittiin sen vahingon korvaamista, joka valittajalle väitettiin aiheutuneen niiden lainvastaisuuksien ja unionin oikeuden rikkomisten vuoksi, joihin Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuin väitetysti syyllistyi häntä kohtaan.

## I Asiaa koskevat oikeussäännöt

2. Petosten, lahjonnan ja yhteisöjen taloudellisia etuja vahingoittavan muun laittoman toiminnan torjumista koskevien sisäisten tutkimusten edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä 16.12.1999 tehdyn tilintarkastustuomioistuimen päätöksen nro 99/50 2 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tilintarkastustuomioistuimen virkamiehen ja muuhun henkilöstöön kuuluvan on viipymättä ilmoitettava tilintarkastustuomioistuimen pääsihteerille<sup>3</sup> sellaisista tietoonsa tulleista seikoista, jotka antavat aihetta olettaa petoksen tai lahjonnan taikka yhteisöjen taloudellisia etuja vahingoittavan muun laittoman toiminnan mahdollisuutta toimitelmässä.

Pääsihteeri toimittaa välittömästi [Euroopan petostentorjuntavirastolle (OLAF)] sekä tilintarkastustuomioistuimen presidentille, joka välittää tiedon siitä jaostosta vastaavalle tilintarkastustuomioistuimen jäsenelle, jossa kyseinen virkamies tai muuhun henkilöstöön kuuluva työskentelee, tiedon kaikista tietoonsa saamistaan seikoista, jotka antavat aihetta olettaa edellä olevassa ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen väärinkäytösten mahdollisuutta, ja suorittaa alustavan tutkimuksen tämän kuitenkaan rajoittamatta [OLAFin] toteuttamia sisäisiä tutkimuksia.

--

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — T-241/09, jäljempänä valituksenalainen tuomio.

3 — Jäljempänä pääsihteeri.

Jäsentä, virkamiestä ja muuhun henkilöstöön kuuluvaa, ei missään tapauksessa saa kohdella epäoikeudenmukaisesti tai syrjiä sen vuoksi, että hän on toimittanut edellä olevissa kohdissa tarkoitettut tiedot.”

3. Päätöksen nro 99/50 4 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jos ilmenee, että tilintarkastustuomioistuimen jäsenen, virkamiehen tai muuhun henkilöstöön kuuluvaan voi kohdistua henkilöön kohdistuvia epäilyjä, asianomaiselle on ilmoitettava tästä nopeasti, jos ilmoittaminen ei vaaranna tutkimusta. Nimeltä mainittua jäsentä, virkamiestä tai muuhun henkilöstöön kuuluvaa koskevia päätelmiä ei missään tapauksessa saa tehdä tutkimuksen valmistuttua ilman, että asianomaiselle on annettu tilaisuus tulla kuulluksi kaikista häntä koskevista seikoista.”

## II Asian tausta

4. Valittaja oli tilintarkastustuomioistuimen jäsen vuosina 1996–2001. Europa Journal -päivälehdessä 19.2.2002 julkaistun selostuksen mukaan Euroopan parlamentin jäsen Staes oli saanut haltuunsa tietoja lainvastaisesta toiminnasta, johon valittaja oli väitetyesti syyllistynyt toimikaudellaan tilintarkastustuomioistuimen jäsenenä.

5. Pääsihteeri toimitti OLAFin pääjohtajalle kirjeessä 18.3.2002 asiakirja-aineiston, joka sisälsi asiaan liittyviä seikkoja, jotka hän itse ja tilintarkastustuomioistuimen presidentti olivat saaneet tietoonsa. Lisäksi pääsihteeri kehotti OLAFia ilmoittamaan hänelle, oliko syytä tiedottaa valittajalle häntä koskevasta tutkimuksesta päätöksen nro 99/50 4 artiklan mukaisesti.

6. Tilintarkastustuomioistuimen presidentti tiedotti valittajalle kirjeessä 8.4.2002 sisäisestä tutkimuksesta, jonka OLAF aloitti Europa Journalissa ilmestyneen artikkelin perusteella. OLAFin pääjohtaja tiedotti valittajalle kirjeessä 26.4.2002, että kyseisen viraston Staesilta saamien tietojen ja pääsihteerin alustavassa tutkimuksessa kokoaman asiakirja-aineiston perusteella oli aloitettu sisäinen tutkimus, jonka yhteydessä valittajaa kehoitettiin tekemään yhteistyötä.

7. OLAFin 28.10.2002 antaman loppuraportin mukaan Staes oli saanut valittajaa koskevat tiedot kahdelta tilintarkastustuomioistuimen työntekijältä, joista toinen työskenteli valittajan kabinetissa. Tutkitut syytökset koskivat ensinnäkin rahasummia, jotka valittaja oli väitetyesti saanut henkilökunnaltaan lainoina, toiseksi väitettyjä virheellisiä ilmoituksia hänen kabinettipäällikkönsä lomapäivien siirtämispyyntöistä, joiden perusteella kabinettipäällikölle maksettiin noin 28 790 euron korvaukset käyttämättömistä lomapäivistä vuosilta 1999, 2000 ja 2001, kolmanneksi virka-auton käyttöä tarkoituksiin, joista ei säädetä asiaa koskevassa lainsäädännössä, neljänneksi sellaisten valittajan autonkuljettajan virkamatkojen hyväksymistä, joiden tarkoituksista ei säädetä asiaa koskevassa lainsäädännössä, viidenneksi valittajan kabinetin suhtautumista työpoissaoloihin, kuudenneksi kaupallista toimintaa sekä yhteydenottoja korkeassa asemassa oleviin henkilöihin valittajan perheenjäsenten harjoittaman tällaisen toiminnan helpottamiseksi, seitsemänneksi kilpailun yhteydessä tehtyä petosta ja kahdeksanneksi valittajalle korvattuihin edustuskuluihin liittyviä petoksia.

8. OLAF päätteli, että valittajan kabinettipäällikön lomapäivien siirtämispyyntöjen yhteydessä oli mahdollisesti syyllistytty rikkomisiin, jotka voitaisiin luokitella asiakirjaväärennöksiksi ja niiden käytöksi sekä petokseksi. Loppuraportin mukaan valittaja ja hänen kabinetinsä jäsenet ovat saattaneet syyllistyä rikoksiin niiden rahasummien yhteydessä, jotka valittaja oli osallisina olleiden henkilöiden mukaan saanut lainoina. Tässä tilanteessa OLAF ilmoitti asiasta Luxemburgin oikeusviranomaisille Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkimuksista 25.5.1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1073/1999<sup>4</sup> 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti, jotta kyseiset viranomaiset tutkisivat ne tosiseikat, jotka saattoivat merkitä, että rikoksia oli tehty.

4 — EYVL L 136, s. 1.

9. Muiden syytteiden osalta, lukuun ottamatta kilpailun yhteydessä tehtyä petosta koskevaa syytettä, OLAF toi esille valittajan toimintaan liittyviä mahdollisia sääntöjenvastaisuuksia tai epäselvyyksiä ja ehdotti tilintarkastustuomioistuimelle, että se toteuttaisi korjaavia toimia valittajaa kohtaan sekä toimenpiteitä valvontajärjestelmänsä parantamiseksi.

10. Tilintarkastustuomioistuin kuuli valittajaa suljetussa kokouksessa 26.4.2004 EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan mahdollista soveltamista varten. Tilintarkastustuomioistuimen presidentti totesi kirjeessään 13.5.2004, että siltä osin kuin oli kyse asian siirtämisestä unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan soveltamiseksi sillä perusteella, että valittaja oli väitetyksi pyytänyt ja saanut henkilökohtaisia lainoja kabinettinsa jäseniltä, tilintarkastustuomioistuimen työjärjestyksen 6 artiklassa, sellaisena kuin se oli vahvistettuna 31.1.2002, vaadittua yksimielisyyttä ei 4.5.2004 pidetyssä kokouksessa saavutettu. Tältä osin tilintarkastustuomioistuimen presidentti lisäsi, että suuri enemmistö toimielimen jäsenistä katsoi valittajan toiminnan olleen täysin epäasianmukaista. Valittajan kabinettipäällikön lomapäivien osalta tilintarkastustuomioistuimen presidentti totesi, että koska tämä asia oli vireillä Luxemburgin tuomioistuimissa, toimielin oli lykännyt päätöstään siihen asti, että asiaa koskevat oikeudenkäynnit saataisiin päätökseen.

11. Tribunal d'arrondissement de Luxembourg (Luxemburg) rikosasioita hoitava jaosto vapautti 2.10.2008 antamallaan tuomiolla valittajan ja hänen kabinettipäällikkönsä syytteistä, jotka koskivat asiakirjaväärennöksiä, niiden käyttämistä ja totuudenvastaista ilmoitusta, toissijaisesti oikeudettomasti saadun korvauksen, tuen tai määrärahan pitämistä taikka vielä petosta (jäljempänä 2.10.2008 annettu tuomio). Tribunal d'arrondissement katsoi pääasiassa, että tietyt valittajan kabinettipäällikön sekä valittajan esittämät selitykset saattoivat epäilyksenalaisiksi OLAFin ja Luxemburgin rikospoliisin keräämän todistusaineiston, jolla pyrittiin osoittamaan, että kyseinen kabinettipäällikkö oli pitänyt vuosina 1999–2001 useita lomapäiviä ilmoittamatta niistä. Tribunal d'arrondissement päätteli siis, että seikkojen, joista valittajaa syytettiin, paikkansapitävyyttä ei ollut osoitettu täysin kiistattomasti ja että koska pieninkin epäily on luettava syytetyn hyväksi, valittaja oli vapautettava syytteistä. 2.10.2008 annetusta tuomiosta ei valitettu, joten se tuli lainvoimaiseksi.

12. Valittaja vaati kirjeessään 14.4.2009 tilintarkastustuomioistuinta julkaisemaan kaikissa Luxemburgin, Saksan, Kreikan, Ranskan, Espanjan ja Belgian päivälehdissä tiedotteet hänen saamastaan vapauttavasta tuomiosta ja tiedottamaan asiasta muille Euroopan unionin toimielimille. Mikäli tilintarkastustuomioistuin ei julkaisisi näitä tiedotteita, valittaja vaati toissijaisesti 100 000 euron vahingonkorvausta aineettomasta vahingosta ja sitoutui käyttämään summan edellä mainittujen tiedotteiden julkaisemiseen. Lisäksi valittaja vaati tilintarkastustuomioistuinta ensinnäkin maksamaan hänelle 40 000 euroa korvauksena Luxemburgin tuomioistuimissa käydyn menettelyn aiheuttamasta aineettomasta vahingosta ja 57 771,40 euroa korvauksena saman menettelyn aiheuttamasta aineellisesta vahingosta, toiseksi korvaamaan hänelle kaikki etenkin esitutkinnasta ja Tribunal d'arrondissementissa käydystä menettelystä aiheutuneet kulut sekä kolmanneksi korvaamaan hänelle tilintarkastustuomioistuimessa käydystä menettelystä aiheutuneet kulut.

13. Tilintarkastustuomioistuimen presidentti välitti kirjeessään 7.7.2009 valittajalle edellä mainittujen vaatimusten johdosta tehdyn päätöksen. Tässä päätöksessä yhtäältä hylättiin 14.4.2009 päivätyssä kirjeessä esitetyt perusteet ja toisaalta ilmoitettiin valittajalle, että tilintarkastustuomioistuin oli pyrkinyt käytettävissään olevien tietojen perusteella määrittämään, olivatko tosiseikat riittävän vakavat, jotta asia saatettaisiin unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ja tämä ratkaisisi, oliko tilintarkastustuomioistuimen entinen jäsen laiminlyönyt EY:n perustamissopimuksesta johtuvia velvoitteitaan ja oliko tarpeen soveltaa mahdollisia seuraamuksia. Tältä osin tilintarkastustuomioistuin ilmoitti valittajalle ne seikat, joiden perusteella se päätti olla saattamatta asiaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ja joihin kuuluivat erityisesti valittajan vapauttaminen syytteestä 2.10.2008 annetulla tuomiolla ja se, että yhteisön talousarviolle ei ollut aiheutunut vahinkoa, koska valittajan

kabinettipäällikkö Koutsouvelisille aiheettomasti maksettu summa oli palautettu<sup>5</sup>.

### III Menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

14. Valittaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 16.6.2009 toimittamallaan kannekirjelmällä vahingonkorvauskanteen, jossa hän vaati tilintarkastustuomioistuimen tuomitsemista maksamaan 85 000 euron summan, johon lisätään 14.4.2009 alkaen laskettavat korot, korvauksena aineettomasta vahingosta, joka aiheutui toimielimen toiminnasta ja laiminlyönneistä, ja sitoutui käyttämään kyseisen summan vapauttavaa tuomiotaan koskevan tiedotteen julkaisemiseen.

15. Kanteensa tueksi valittaja vetosi ensinnäkin kuuteen kanneperusteeseen, jotka koskivat tilintarkastustuomioistuimen ilmeistä niiden unionin oikeussääntöjen rikkomista, joissa annetaan oikeuksia yksityisille. Lisäksi hän toi esiin, että edellä mainitun rikkomisen sekä siitä aiheutuneen aineettoman ja aineellisen vahingon välillä oli suora syy-yhteys.

16. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kyseisen kanteen sillä perusteella, että tilintarkastustuomioistuin ei ollut syyllistynyt mihinkään niistä unionin oikeuden rikkomisista, joista valittaja oli sitä syyttänyt.

17. Erityisesti nyt käsiteltävän valituksen kannalta merkityksellisesti unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 27–32 kohdassa, että tilintarkastustuomioistuin ei ollut menetellyt lainvastaisesti alustavan tutkimuksen yhteydessä. Toimielin ei näet unionin yleisen tuomioistuimen mukaan rikkonut sen enempää päätöksen nro 99/50 2 ja 4 artiklasta yhdessä tulkittuina johtuvia vaatimuksia kuin valittajan puolustautumisoikeuksia tai puolueettomuusperiaatettakaan, kun se ennen valittajan kuulemistä toimitti OLAFille asiakirja-aineiston, joka sisälsi ensimmäiset kerätyt tiedot.

18. Unionin yleinen tuomioistuin vastasi valituksenalaisen tuomion 44–47 kohdassa myös väitteisiin, jotka perustuivat yhtäältä siihen, että tilintarkastustuomioistuin oli väitetysti laiminlyönyt sellaisen muodollisen päätöksen tekemisen 2.10.2008 annetun tuomion perusteella, jossa valittaja olisi vapautettu kaikista häntä koskevista syytöksistä, ja toisaalta siihen, että tilintarkastustuomioistuimen presidentti oli väitetysti esittänyt kirjeessään 13.5.2004 tönkeyn ja tarpeettoman huomautuksen toimielimen jäsenten enemmistön ilmaisemasta kannasta. Arvostellut kohdat kuuluvat seuraavasti:

”44 On syytä tuoda esiin, että tilintarkastustuomioistuimen tekemäksi väitetty laiminlyönti ei ole lainvastainen.

45 Tältä osin on ensinnäkin korostettava, että kantaja vapautettiin syytteestä niiden epäilysten perusteella, jotka 2.10.2008 annetun tuomion mukaan syntyivät tietyistä hänen kabinettipäällikkönsä julkisessa istunnossa antamista selityksistä. Ottamatta kantaa Tribunal d’arrondissementin esille tuomien epäilyjen järkevyyteen on todettava, että tämä syytteestä vapauttamisen peruste ei merkitse sitä, että kantajaa kohtaan esitetyt syytteet olisivat täysin perusteettomia, vaan sitä, että syytteitä ei näytetty toteen ’täysin kiistattomasti’, kuten edellä mainittu tuomioistuin totesi.

46 Toiseksi, kuten tilintarkastustuomioistuin tuo esille, on yksinomaan kansallisten oikeusviranomaisten asia tutkia syytökset rikosoikeudelliselta kannalta ja unionin tuomioistuimen asia arvioida ne kurinpidolliselta kannalta EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan nojalla. Tilintarkastustuomioistuimella ei siis ollut toimivaltaa tehdä päätöstä tältä osin.

<sup>5</sup> — 7.7.2009 päivätyn kirjeen 47–49 kohta.

47 Kolmanneksi siitä, että asiaa ei viimeksi mainitun määräyksen nojalla saatettu unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ei voida päätellä, että tilintarkastustuomioistuin katsoisi kantajaa vastaan esitetyt tosiseikat täysin perättömiksi. Tilintarkastustuomioistuimen työjärjestyksen 6 artiklassa, sellaisena kuin se on 31.1.2002 vahvistettuna, määrätään näet, että kyseisestä asian saattamisesta unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi on tehtävä yksimielinen päätös. Se, että asiaa ei saatettu unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, merkitsee tosin, että yksimielisyyttä ei saavutettu, mutta tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tilintarkastustuomioistuin olisi ottanut kantaa tosiseikkojen paikkansapitävyyteen. Tässä tilanteessa ei ollut epäasianmukaista, että tilintarkastustuomioistuimen presidentti ilmoitti kantajalle toimitelimen jäsenten suuren enemmistön katsoneen, että hänen menettelyään oli mahdotonta hyväksyä, ja näin ollen sen, että asiaa ei saatettu unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ei voida ymmärtää merkitsevän, että tilintarkastustuomioistuin olisi kieltänyt niiden tosiseikkojen paikkansapitävyyden, joista kantajaa syytetään, mikä ei sitä paitsi vastaisi todellisuutta.”

19. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin vastasi väitteeseen, jonka mukaan tilintarkastustuomioistuimen olisi pitänyt huolenpitovelvollisuutensa nojalla tiedottaa lehdistölle ja toimielimille valittajan saamasta vapauttavasta tuomiosta. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 45 ja 46 kohdassa esitettyihin syihin viitaten, että huolenpitovelvollisuudesta ei voida johtaa mitään velvoitetta julkistaa valittajan vapauttavaa tuomiota.

#### **IV Valituksen tueksi esitetyt perusteet ja tärkeimmät perustelut**

20. Valittaja esittää valituksensa tueksi neljä valitusperustetta.

21. Ensimmäisessä valitusperusteessaan valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin rikkoi Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 48 artiklan 1 kohdassa sekä Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 6 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua syyttömyysolettaman periaatetta. Tämä periaate takaa erityisesti, että unionin tuomioistuimet eivät voi asettaa syytetyn henkilön syyttömyyttä epäilyksenalaiseksi silloin, kun henkilö on aiemmin vapautettu syytteestä kansallisen rikostuomioistuimen lopullisella tuomiolla. Tästä seuraa valittajan mukaan, että unionin yleinen tuomioistuin teki virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 43–46 ja 49 kohdassa, että tilintarkastustuomioistuin ei toiminut ”lainvastaisesti” laiminlyödessään yhtäältä päätöksen tekemisen siitä, että valittaja jätetään lopullisesti haastamatta unionin tuomioistuimeen, ja toisaalta valittajan maineen korjaamisen.

22. Valittaja arvostelee erityisesti valituksenalaisen tuomion 45 kohdan sanamuotoa, sillä kyseisessä kohdassa esitetty unionin yleisen tuomioistuimen arvio merkitsee ilmeistä syyttömyysolettaman periaatteen loukkausta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa näet valittajan mukaan, että se, että valittajan saaman vapauttavan tuomion perusteena oli syyllisyydestä jäänyt epä tietoisuus, ei voi mitenkään vaikuttaa unionin yleisen tuomioistuimen velvollisuuteen olla perustelematta tuomiotaan kyseisellä vapauttavan tuomion perusteluilla.

23. Tilintarkastustuomioistuin vastaa, että ensimmäinen valitusperuste perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen sekä perusoikeuskirjan 48 artiklan 1 kohdan merkityksen huomioon ottamatta jättämiseen. Syyttömyysolettamaa näet sovellettaisiin syytettyyn henkilöön tuomioistuimessa, joka päättää hänen syyllisyydestään tai syyttömyydestään tuomioistuimessa esitettyjen syyteperusteiden osalta. Valittajan nostaman, sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevan kanteen yhteydessä ei kuitenkaan ollut kyse hänen syyllisyydestään Luxemburgin rikoslainsäädännön mukaan. Unionin yleinen tuomioistuin ei siis voinut loukata syyttömyysolettaman periaatetta.



24. Lisäksi tässä valitusperusteessa on tilintarkastustuomioistuimen mukaan se virheellinen lähtöoletus, että tilintarkastustuomioistuin ja unionin yleinen tuomioistuin olisivat tutkineet uudelleen, oliko 2.10.2008 annettu tuomio perusteltu. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että kumpikin toimielin päinvastoin hyväksyi kyseisen tuomion omaa toimivaltaansa tässä asiassa käyttäessään ja teki siitä tarvittavat päätelmät omassa päätöksentekoprosessissaan. Erityisesti unionin yleinen tuomioistuin katsoi 2.10.2008 annetun tuomion tosiseikaksi, joka sen oli otettava huomioon tilintarkastustuomioistuimen toimien tai laiminlyöntien lainmukaisuuden arvioinnissa.

25. Tilintarkastustuomioistuin päätelee asiassa komissio vastaan Cresson 11.7.2006 annetun tuomion<sup>6</sup> 120–122 kohdasta, että vaikka tunnustetaankin, että Tribunal d'arrondissement päätteli, että tiettyjen tosiseikkojen, joista valittajaa syytetään, paikkansapitävyyttä ei ollut täysin kiistattomasti todettu ja että syytetyt henkilöt oli näin ollen vapautettava syytteistä, jotka koskivat Luxemburgin rikoslainsäädännön rikkomisia, mikään ei estänyt unionin yleistä tuomioistuinta arvioimasta samoja tosiseikkoja uudelleen omassa tutkimuksessaan tilintarkastustuomioistuimen mahdollisesta sopimussuhteen ulkopuolisesta vastuusta unionin oikeuden mukaan. Näin toimiessaan unionin yleinen tuomioistuin ei tilintarkastustuomioistuimen näkemyksen mukaan millään tavoin kyseenalaistanut 2.10.2008 annettua tuomiota eikä syyttömysolettamaa, jota valittajaan sovellettiin tuomion antaneessa tuomioistuimessa.

26. Toisessa valitusperusteessaan valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi SEU 4 artiklan 3 kohdassa vahvistettua vilpittömän yhteistyön periaatetta Tribunal d'arrondissementin suhteen ottamalla vääristyneellä tavalla huomioon jälkimmäisen esittämät näkökohdat ja arviot.

27. Hänen mukaansa tämä periaate merkitsee, että kun kansallinen tuomioistuin on antanut lainvoimaisen tuomion, jossa rikoksista syytettynä ollut henkilö vapautetaan syytteestä, unionin toimielimillä unionin yleinen tuomioistuin mukaan lukien on velvollisuus noudattaa tätä tuomiota ja olla estämättä sen tehokasta vaikutusta.

28. Vaikka asiassa kyseessä olevat tosiseikat ovat samat kuin ne, joiden perusteella Tribunal d'arrondissement antoi tuomionsa, unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin valittajan mukaan loukkasi vilpittömän yhteistyön periaatetta esittämällä näistä samoista tosiseikoista täysin erilaisen arvion.

29. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin oli valittajan mukaan valituksenalaisen tuomion 35 kohdassa kiistänyt Tribunal d'arrondissementin päätelmät katsoessaan, että ”kaikkien lomajärjestelmien hallinnointi perustuu esimiehen velvollisuuteen tarkistaa alaistensa läsnäolo ja varmistaa, että poissaolot ovat sovellettavan lomalainsäädännön mukaisia”, ja että ”tähän velvollisuuteen ei vaikuta sellaisen kokonaisjärjestelmän mahdollinen puuttuminen, jonka avulla voitaisiin esimiehestä riippumatta tarkistaa, että kunkin vuoden lopussa käyttämättömiksi ilmoitettujen lomapäivien määrä vastaa todellisuutta”.

30. Unionin yleinen tuomioistuin ei valittajan mukaan myöskään noudattanut 2.10.2008 annettua tuomiota katsoessaan valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa, että ”tilintarkastustuomioistuimessa tosiseikkojen tapahtuma-aikana sovelletun lomien kirjaus- ja seurantajärjestelmän puutteilla ei voi perustella sitä, että kantajan toimintaa ei lainkaan tutkittaisi eikä häneen kohdistettaisi syytetoimenpiteitä”, vaikka juuri tilintarkastustuomioistuimen lomienhallinnointijärjestelmän puutteellisuus oli syynä valittajan vapauttamiseen syytteestä.

6 — C-432/04, Kok., s. I-6387.

31. Vastauksessaan näihin valitusperusteisiin tilintarkastustuomioistuin toteaa, että toinen valitusperuste perustuu kummankin asianomaisen toimielimen tehtävän sekä SEU 4 artiklan 3 kohdan merkityksen huomioon ottamatta jättämiseen. Unionin yleinen tuomioistuin ei näet arvioinut uudelleen 2.10.2008 annettua tuomiota eikä myöskään kyseenalaistanut sen tuomiolauselmaa. Ero tiettyjen tosiseikkojen arvioinnissa selittyy tilintarkastustuomioistuimen mukaan näiden kahden riita-asian eri asiayhteyksillä, sillä toinen niistä oli kansallisen oikeuden alaan kuuluva rikosoikeudenkäynti ja toinen taas on unionin oikeuden alaan kuuluva, sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva kanne.

32. Kolmannessa valitusperusteessaan valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin ylitti valituksenalaisessa tuomiossa toimivaltansa, koska se ratkaisi kysymyksiä, jotka ylittivät sille perussopimuksissa annetun toimivallan.

33. Vaikka unionin yleinen tuomioistuin valituksenalaisen tuomion 46 kohdassa yhtäältä myöntääkin, että syytösten tutkiminen rikosoikeudelliselta kannalta on yksinomaan kansallisten oikeusviranomaisten tehtävä, se toisaalta ylitti perussopimuksista johtuvan toimivaltansa esittämällä valituksenalaisen tuomion 45 kohdassa sisällöllisen arvioinnin vapauttavan tuomion perustelusta, jossa oli kyse syyllisyydestä jääneestä epätietoisuudesta.

34. Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin ylitti toimivaltansa myös esittäessään valituksenalaisen tuomion 47 kohtaan sisältyvät väitteet. Koska unionin tuomioistuin on ainoa toimielin, jolla on toimivalta lausua tilintarkastustuomioistuimen jäsenten menettelystä johtuvista kurinpidollisista vastuista, unionin yleisellä tuomioistuimella ei ollut toimivaltaa esittää valittajan osalta pienintäkään epäilyä siitä, että tämä ei olisi toiminut hyväksyttävästi, kuten ei myöskään tilintarkastustuomioistuimella kirjeessään 13.5.2004.

35. Tilintarkastustuomioistuin vastaa, että tämä kolmas valitusperuste on osittain jätettävä tutkimatta, koska siinä vain toistetaan väitteet, jotka esitettiin alemmassa oikeusasteessa 13.5.2004 päivätyn kirjeen osalta, ja osittain hylättävä perusteettomana.

36. Jälkimmäiseltä osin tilintarkastustuomioistuin väittää jälleen, että unionin yleinen tuomioistuin ei lainkaan kyseenalaistanut 2.10.2008 annettua tuomiota. Saman toiminnan arvioinnissa voidaan päätyä erilaisiin päätelmiin sen mukaan, mikä elin kulloinkin on arvioijana.

37. Neljännessä valitusperusteessaan valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin tulkitsee ja sovelsi virheellisesti unionin sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymisen edellytyksiä. Väärennetyn asiakirjan käyttöä koskevassa kysymyksessä unionin yleinen tuomioistuin lisäsi valittajan mukaan tarpeettomasti ylimääräisen edellytyksen ("vilpillinen mieli") päätellessään valituksenalaisen tuomion 32 kohdassa, että "se, että tilintarkastustuomioistuin mahdollisesti toimitti kyseisen asiakirjan joko OLAFille tai Luxemburgin viranomaisille, ei merkitse, että toimielimellä olisi ollut vilpillinen mieli kantajan allekirjoituksen aitouden osalta".

38. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin teki valittajan mukaan oikeudellisen virheen myös tulkitessaan päätöksen nro 99/50 2 artiklan toista kohtaa yhdessä saman päätöksen 4 artiklan ensimmäisen kohdan kanssa ja päätellessään, että oli riittävää ilmoittaa valittajalle pelkästään OLAFin toteuttamasta sisäisestä tutkimuksesta ja että hänelle ei siis ollut tarpeen toimittaa tietoa tilintarkastustuomioistuimen toteuttamasta alustavasta tutkimuksesta.

39. Tilintarkastustuomioistuimen mukaan tähän neljanteen valitusperusteeseen sisältyvät väitteet on jätettävä tutkimatta, koska niissä yhtäältä vaaditaan unionin tuomioistuinta tutkimaan asian tosiseikat uudelleen ja toisaalta yksinkertaisesti toistetaan alemmassa oikeusasteessa esitetyt perustelut erityisesti sen väitteen osalta, joka koskee alustavasta tutkimuksesta ilmoittamista.

40. Pääasian osalta unionin yleinen tuomioistuin ei tilintarkastustuomioistuimen mukaan lisännyt valituksenalaisen tuomion 32 kohdassa mitään ylimääräistä, unionin sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen liittyvää edellytystä, kun se totesi, että pelkkä asiakirjan toimittaminen OLAFille tai Luxemburgin viranomaisille ei osoittanut, että tilintarkastustuomioistuimella oli vilpillinen mieli siltä osin kuin oli kyse valittajan allekirjoituksen aitoudesta. Unionin yleinen tuomioistuin ei myöskään tehnyt erehdystä tulkitessaan päätöksen nro 99/50 2 artiklan toista kohtaa, koska kyseisessä määräyksessä ei määrätä velvollisuudesta ilmoittaa alustavan tutkimuksen käynnistämisestä henkilölle, jota epäillään sääntöjenvastaisuuksista, vaan edellytetään vain, että pääsihteeri toimittaa tällaisessa tutkimuksessa kerätyt tiedot viipymättä OLAFille.

## V Arviointi

41. Aluksi tarkastelen ensimmäistä, toista ja kolmatta valittajan esittämää valitusperustetta yhdessä, koska niiden perustelut ovat yhteneviä ja ne koskevat samoja valituksenalaisen tuomion kohtia. Toisessa vaiheessa tarkastelen neljättä valitusperustetta.

*A Syyttömyysolettaman ja vilpittömän yhteistyön periaatteen loukkaamista sekä unionin yleisen tuomioistuimen toimivallan puuttumista koskevat valitusperusteet*

42. Kolmella ensimmäisellä valitusperusteella pyritään kyseenalaistamaan unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 44–49 kohdassa esittämä päättely.

43. On tärkeää pitää mielessä ne väitteet, joihin unionin yleinen tuomioistuin pyrki vastaamaan tässä valituksenalaisen tuomion osassa.

44. Valittaja syytti tilintarkastustuomioistuinta ensinnäkin siitä, että se ei ollut tehnyt muodollista päätöstä hänen vapauttamisestaan kaikista syytöksistä 2.10.2008 annetun tuomion perusteella, koska toiminnasta, joka olisi perustellut asian saattamisen unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan nojalla, ei ollut esitetty näyttöä. Valittajan mukaan tilintarkastustuomioistuimen olisi tällaisella päätöksellä pitänyt luopua asian saattamisesta unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi viimeksi mainitun säännöksen nojalla.

45. Toiseksi valittaja syytti tilintarkastustuomioistuimen presidenttiä siitä, että tämä oli loukannut puolueettomuusperiaatetta ja rikkonut huolenpitovelvollisuutta esittämällä 13.5.2004 päivätyssä kirjeessään työkeän ja tarpeettoman huomautuksen, joka koski toimielimen jäsenten enemmistön ilmaisemaa kantaa.

46. Kolmanneksi valittaja toi esille, että tilintarkastustuomioistuimen olisi pitänyt huolenpitovelvollisuutensa nojalla tiedottaa hänen vapauttavasta tuomiostaan lehdistölle ja toimielimille.

47. Aivan ensiksi totean, että mielestäni unionin yleinen tuomioistuin toimi aivan oikein hylätessään nämä kolme valittajan vaatimusta.

48. Unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 45 kohdassa esittämä perustelu on kuitenkin syyttömyysolettaman kannalta ongelmallinen, kuten valittaja toi esiin.

49. Perusoikeuskirjan 48 artiklan 1 kohdan nojalla ”jokaista syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen”. Tämä määräys vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaletta. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaisesti oikeudella syyttömyysolettamaan on sama merkitys ja ulottuvuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatulla vastaavalla oikeudella.



50. Syyttömyysolettama on taattava sekä ennen rikosoikeudenkäyntiä että sen jälkeen. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen tarkoituksena onkin myös ”estää se, että viranomaiset tai virkamiehet kohtelevat henkilöitä, jotka ovat saaneet vapauttavan tuomion tai joita vastaan aloitetuista syytetoimenpiteistä on luovuttu, ikään kuin nämä olisivat itse asiassa syyllisiä rikokseen, joista heitä on syytetty”.<sup>7</sup> Syyttömyysolettamaa koskevan oikeuden takaaminen rikosoikeudenkäynnin jälkeen perustuu siihen, että ”ilman suojelua, jonka tarkoituksena on, että kaikissa myöhemmissä menettelyissä otettaisiin huomioon vapauttava tuomio tai syytetoimenpiteistä luopumis päätös, [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklassa [2 kappaleessa] määrätty oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet ovat vaarassa jäädä teoreettisiksi ja näennäisiksi. Rikosoikeudenkäynnin päättymisen jälkeen kyse on myös asianomaisen maineesta ja siitä, miten yleinen mielipide häneen suhtautuu”.<sup>8</sup>

51. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin onkin täsmentänyt, että ”[Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklan [2 kappaleen] soveltamisala ei rajoitu vireillä oleviin rikosoikeudenkäynteihin, vaan se voi ulottua syytetoimenpiteistä luopumisen – tai vapauttavan tuomion – jälkeen annettuihin tuomioistuimiratkaisuihin siltä osin kuin kyseisissä asioissa esille otetut kysymykset olivat välittömästi seurausta ja täydennystä kyseisille rikosoikeudenkäynneille, joissa valittaja oli syytetyn asemassa”.<sup>9</sup> Euroopan ihmisoikeustuomioistuin keskittyi tältä osin tarkastelemaan, ovatko kansalliset viranomaiset ja tuomioistuimet, jotka tekevät ratkaisuja rikosasiassa annetun tuomion jälkeen, ”toimintatavallaan, ratkaisuidensa perusteluilla tai päätelyssään käyttämillään sanamuodoilla”<sup>10</sup> ”saattaneet valittajan syyttömyyden epäilyksenalaiseksi ja siten loukanneet syyttömyysolettaman periaatetta”.<sup>11</sup>

52. Kuten erityisesti asiassa Vassilios Stavropoulos vastaan Kreikka 27.9.2007 annetusta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomiosta ilmenee, ”syytetyn syyttömyyttä koskevien epäilyjen ilmaiseminen ei ole hyväksyttävää enää vapauttavan tuomion tultua lainvoimaiseksi”.<sup>12</sup> Kyseisen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ”vapauttavan tuomion tultua lainvoimaiseksi – vaikka vapauttamisen perusteena olisikin [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklan [2 kappaleen] mukaisesti syyllisyydestä jäänyt epätietoisuus – syyllisyyttä koskevien epäilyjen ilmaiseminen, mukaan lukien vapauttamisen perusteluihin nojautuvat epäilyt, on syyttömyysolettaman kanssa yhteensopimatonta”.<sup>13</sup>

53. Samassa tuomiossa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että ”in dubio pro reo -sääntö, joka on syyttömyysolettaman periaatteen erityinen ilmentymä, ei anna aihetta tehdä mitään laadullista eroa näytön puuttumiseen taikka syyttömyyden aukottomaan toteen näyttämiseen perustetun syytteen hylkäämisen välillä. Vapauttavia tuomioita ei näet erotella sen mukaan, miten rikostuomioistuin kulloinkin perustelee ratkaisunsa. Päinvastoin [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklan [2 kappaleen] kannalta kaikkien muiden viranomaisten, jotka lausuvat välittömästi tai välillisesti henkilön rikosvastuusta, on kunnioitettava vapauttavan tuomion tuomiolauselmia”.<sup>14</sup>

54. Kun otetaan huomioon tämä oikeuskäytäntö, valituksenalaisen tuomion 45 kohdan sanamuoto on mielestäni kyseenalainen.

7 — Ks. asia Allen v. Yhdistynyt kuningaskunta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 12.7.2013, 94 kohta.

8 — Ibid.

9 — Ks. asia Teodor v. Romania, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 4.6.2013, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

10 — Ibid., tuomion 40 kohta.

11 — Ibid.

12 — 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

13 — Ibid.

14 — Edellä mainittu asia Vassilios Stavropoulos v. Kreikka, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio, 39 kohta. Ks. myös asia Tendam v. Espanja, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 13.7.2010, 39 kohta.

55. Muistutan, että kyseisessä kohdassa unionin yleinen tuomioistuin korosti ensin, että valittaja ”vapautettiin syytteestä niiden epäilysten perusteella, jotka 2.10.2008 annetun tuomion mukaan syntyivät tietyistä hänen kabinettipäällikkönsä julkisessa istunnossa antamista selityksistä”. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että ”ottamatta kantaa Tribunal d’arrondissementin esille tuomien epäilysten järkevyyteen on todettava, että tämä syytteestä vapauttamisen peruste ei merkitse sitä, että kantajaa kohtaan esitetyt syytteet olisivat täysin perusteettomia, vaan sitä, että syytteitä ei näytetty toteen ’täysin kiistattomasti’, kuten edellä mainittu tuomioistuin totesi”.

56. Tässä perustelujensa osassa unionin yleinen tuomioistuin tukeutuu rikossyytteistä vapauttamisen perusteluun korostaessaan vapauttavan tuomion perustuneen epätietoisuuteen syyllisyydestä ja perustellessaan tällä sitä, että tilintarkastustuomioistuin ei tehnyt muodollista päätöstä, jossa valittaja olisi vapautettu kaikista syytteistä. Unionin yleinen tuomioistuin vetoaa siis vapauttavan tuomion perusteluun hylätessään sen, että tilintarkastustuomioistuin olisi tehnyt virheen, ja arvioidessaan sen perusteella aineellisesti vahingonkorvauskannetta. Kaiken kaikkiaan valituksenalaisen tuomion 45 kohdassa esitetty päättely on se, että koska valittaja vapautettiin syytteestä epätietoisuuden vuoksi ja koska tämä syytteestä vapauttamisen peruste ei riitä tekemään häntä kohtaan esitettyjä syytteitä täysin perusteettomiksi, tilintarkastustuomioistuin toimi aivan oikein kieltäytyessään tekemästä muodollista päätöstä, jolla hänet olisi 2.10.2008 annetun tuomion nojalla vapautettu kaikista häntä kohtaan esitetyistä syytteistä.

57. Muotoillessaan perustelunsa tällä tavoin unionin yleinen tuomioistuin antaa vaikutelman, että se katsoo epätietoisuuteen perustuvan vapauttavan tuomion olevan vähemmän merkittävä kuin valittajan syyttömyyden suurempaan osoittamiseen perustuva vapauttava tuomio. Tämä kyseenalaistaa rikostuomioistuimen ratkaisun ja herättää samaan aikaan osaltaan epäilystä valittajan syyttömyydestä.

58. Unionin yleinen tuomioistuin teki siis oikeudellisen virheen loukatessaan näin valittajan syyttömyysolettamaa.

59. Mielestäni erehdys ei kuitenkaan ole luonteeltaan sellainen, että se vaatisi valituksenalaisen tuomion kumoamista. On nimittäin muistettava, että vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu, että vaikka unionin yleisen tuomioistuimen tuomion perustelut olisivat joltain osin unionin oikeuden vastaisia, valitus on hylättävä, jos tuomiolauselman tueksi on esitetty sellaisia muita oikeudellisia perusteluja, että siitä ilmenevä lopputulos on perusteltu.<sup>15</sup>

60. Tältä osin tuon esille, että unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 46 kohdassa aivan oikein, että ”on yksinomaan kansallisten oikeusviranomaisten asia tutkia syytökset rikosoikeudelliselta kannalta ja unionin tuomioistuimen asia arvioida ne kurinpidolliselta kannalta EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan nojalla”. Tästä unionin yleinen tuomioistuin päättelee asianmukaisesti, että ”tilintarkastustuomioistuimella ei siis ollut toimivaltaa tehdä päätöstä tältä osin”.

61. On itse asiassa selvää, että tilintarkastustuomioistuimella ei ole oikeutta tehdä vapauttavaa päätöstä sen enempää rikosoikeudellisessa kuin kurinpidollisessakaan asiassa. Lisäksi tilintarkastustuomioistuimella ei ollut mitään velvollisuutta julkistaa valittajan saamaa vapauttavaa tuomiota. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi siis asianmukaisesti nämä kaksi valittajan vaatimusta valituksenalaisen tuomion 46 kohdassa esittämillään perusteluilla.

15 — Ks. mm. asia C-221/10 P, *Artegodan v. komissio*, tuomio 19.4.2012, 94 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

62. Tilintarkastustuomioistuimella oli nyt käsiteltävässä asiassa ainoastaan toimivalta saattaa asia tai olla saattamatta sitä unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan nojalla, jotta jälkimmäinen tuomioistuin ratkaisisi, onko kyse edellä mainitussa määräyksessä tarkoitettusta tilintarkastustuomioistuimen jäsenyydestä johtuvien velvollisuuksien laiminlyönnistä.

63. Tältä osin korostan, että unionin yleisen tuomioistuimen päättely olisi ollut sekä vakuuttavampaa että täydellisempää, jos tuomioistuin olisi korostanut enemmän rikosoikeudellisen ja kurinpidollisen menettelyn riippumattomuutta toisistaan.

64. Sekä alemmassa oikeusasteessa että nyt käsiteltävänä olevassa valituksessa valittajan perustelut ovat näet suurelta osin perustuneet ajatukseen, että rikossyytteistä vapauttamisesta seuraisi jotenkin automaattisesti, että tilintarkastustuomioistuin tekisi päätöksen, jolla se luopuisi saattamasta asiaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan nojalla.

65. Tässä valittajan perustelussa on olennainen virhe, kuten voidaan päätellä sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä.

66. Ensinnäkin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että oikeus syyttömysolettamaan rikosasiassa annetun vapauttavan tuomion tai syytetoimenpiteistä luopumisen jälkeen ei mitenkään estä sitä, että samojen tosiseikkojen perusteella aloitetaan myöhemmin kurinpidollisia menettelyjä tai nostetaan vahingonkorvauskanteita.

67. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on siis katsonut, että kurinpitovelimet voivat tutkia käsiteltäväkseen tulevien asioiden tosiseikkoja itsenäisesti silloin, kun rikosten ja kurinpitovelimien tunnusmerkistöt eroavat toisistaan.<sup>16</sup> Näin ollen sen toteaminen, että tiettyjä tosiseikkoja ei voida pitää rikoksena, ei estä aloittamasta samojen tosiseikkojen perusteella kurinpitomenettelyä. Syyttömysolettamaa koskevan oikeuden kannalta ainoa rajoitus on se, että kurinpitomenettelyn aikana kyseisen henkilön rikosoikeudellista syyttömyyttä ei tule kyseenalaistaa.

68. Lisäksi vahingonkorvausasioiden osalta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on asiassa Ringvold vastaan Norja 11.2.2003 antamassaan tuomiossa<sup>17</sup> todennut, että ”korvauskysymystä tuli arvioida oikeudellisesti erikseen nojautumalla kriteereihin ja näyttövaatimuksiin, jotka erosivat useissa merkittävässä suhteissa niistä, joita sovellettiin rikosoikeudellisen vastuun osalta”.<sup>18</sup> Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi siis, että ”vaikka vahingonkorvausoikeudenkäynnissä ei tule kyseenalaistaa sitä, että rikosta ei ole luettu syytetyn syyksi, se ei saa olla esteenä sille, että samoihin tosiseikkoihin perustuva korvausvelvollisuus vahvistetaan lievempien näyttövaatimusten nojalla”.<sup>19</sup>

69. Toiseksi yhteisöjen tuomioistuin on samankaltaista logiikkaa noudattaen korostanut edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Cresson annetussa tuomiossaan yhtäältä rikosoikeudenkäyntien ja toisaalta EY-sopimuksen 213 artiklan 2 kohtaan, jossa määrätään seuraamuksia Euroopan komission jäsenyydestä johtuvien velvollisuuksien laiminlyönnistä, perustuvan menettelyn riippumatonta luonnetta.

16 — Ks. erityisesti asia Vanjak v. Kroatia, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 14.1.2010, 69–72 kohta.

17 — Recueil des arrêts et décisions 2003-II.

18 — 38 kohta.

19 — Ibid.

70. Kyseisessä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin näet katsoi, että ”rikosoikeudenkäynnin yhteydessä suoritettujen tosiseikkojen oikeudelliset luonnehdinnat eivät kuitenkaan sido” sitä<sup>20</sup> ja että sen tehtävänä oli ”täyden harkintavaltansa puitteissa tutkia, [oliko] EY 213 artiklan 2 kohtaan perustuvassa menettelyssä kyseessä [olleissa] teoissa kyse komission jäsenyydestä johtuvien velvollisuuksien laiminlyönnistä”.<sup>21</sup> Yhteisöjen tuomioistuin päätteli tästä, että Tribunal de première instance de Bruxellesin (Belgia) suljetuin ovin pidetyssä istunnossa tehty päätös, jossa todettiin, että syytteistä Cressonia vastaan luovuttiin, ei sitonut yhteisöjen tuomioistuinta.<sup>22</sup>

71. Tätä rikosoikeudellisten menettelyjen ja kurinpitomenettelyjen keskinäiseen riippumattomuuteen perustuvaa päättelyä voidaan soveltaa menettelyyn, josta tosiseikkojen tapahtuma-aikana määrättiin EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdassa ja josta nykyään määrätään SEUT 286 artiklan 6 kohdassa. Tästä seuraa, että jos unionin tuomioistuin joutuu tutkimaan, onko tilintarkastustuomioistuimen jäsen laiminlyönyt tehtävästään johtuvat velvollisuudet, kyseisen henkilön rikosasiassa saama vapauttava tuomio ei sido unionin tuomioistuinta.

72. Saman, rikosoikeudellisen menettelyn ja kurinpitomenettelyn riippumattomuuteen nojautuvan perustelun mukaan tällainen rikostuomio ei voi sitoa tilintarkastustuomioistuinta viranomaisena, joka voi saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Selvä vastaus valittajan perusteluihin on, että erityisesti rikosasiassa annettu vapauttava tuomio ei mitenkään estä tilintarkastustuomioistuinta saattamasta asiaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi SEUT 286 artiklan 6 kohdan nojalla. Tällaisessa tapauksessa tilintarkastustuomioistuimella säilyy harkintavalta asian mahdolliseen saattamiseen unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

73. Näiden seikkojen perusteella voidaan päätellä, että kansallisessa tuomioistuimessa käytävä rikosprosessi ja EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdassa ja sittemmin SEUT 286 artiklan 6 kohdassa määrätty menettely eroavat toisistaan paitsi tavoitteeltaan ja tarkoitukseltaan myös vaadittavan näytön luonteen ja asteen osalta. Vaikka nämä kaksi menettelyä perustuisivatkin samoihin tosiseikkoihin, ne ovat toisistaan riippumattomia, joten rikosasiassa annettu vapauttava tuomio ei mitenkään estä tilintarkastustuomioistuinta saattamasta asiaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi eikä unionin tuomioistuinta lausumasta siitä, onko kyseessä tilintarkastustuomioistuimen jäsenyydestä johtuvien velvollisuuksien laiminlyönti, kuitenkin sillä edellytyksellä, että rikostuomioistuimen arviointia ei kyseenalaisteta.

74. Nyt käsiteltävässä asiassa asiakirja-aineistosta käy ilmi, että Tribunal d’arrondissement katsoi 2.10.2008 annetussa tuomiossaan, että todettuja tosiseikkoja ei voinut pitää Luxemburgin lainsäädännön mukaan rikoksena.

75. Tämä Tribunal d’arrondissementin arvio ei kuitenkaan merkitse, että tilintarkastustuomioistuimella olisi ollut velvollisuus katsoa, että se ei voinut saattaa lomien hallinnon laiminlyöntejä unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Yhtäältä näet rikokseksi luokittelun edellyttämä tosiseikkojen tai näytön tarkkuus ei välttämättä ole sama kuin se tarkkuus, joka vaaditaan tilintarkastustuomioistuimen jäsenyydestä johtuvien tehtävien laiminlyönnin toteamiseksi. Toisaalta olisi joka tapauksessa yksinomaan unionin tuomioistuimen tehtävä arvioida SEUT 286 artiklan 6 kohtaan perustuvassa menettelyssä sen oikeusvoiman laajuus, joka kansalliselle rikostuomiolle olisi tarvittaessa tunnustettava.

20 — 121 kohta.

21 — Ibid.

22 — 122 kohta.

76. Näin ollen se, että tilintarkastustuomioistuin kieltäytyi tekemästä muodollista päätöstä syyteistä vapauttamisesta ja hyväksymästä automaattista yhteyttä rikostuomioistuimen vapauttavan tuomion ja sen välillä, saatetaanko asia EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan nojalla unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, oli täysin perusteltua, eikä sitä voi nyt käsiteltävän valituksen yhteydessä kyseenalaistaa sillä perusteella, että unionin yleinen tuomioistuin olisi loukannut syyttömyysolettamaa tai vilpittömän yhteistyön periaatetta hylätessään valittajan vaatimuksen tällaisen kieltäytymisen toteamisesta lainvastaiseksi.

77. Tilintarkastustuomioistuin pyrki rikosoikeudellisen menettelyn ja kurinpitomenettelyn riippumattomuuden mukaisesti ja harkintavaltaansa käyttäen arvioimaan käytettävissä olevien tietojen perusteella, oliko tosiseikkojen, joista valittajaa syytettiin, vakavuusaste riittävä<sup>23</sup> asian saattamiseksi unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan nojalla. Kun tilintarkastustuomioistuin päätti olla saattamatta asiaa lomien hallinnoinnin osalta unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, se ei ottanut huomioon ainoastaan valittajan rikosasiassa saamaa vapauttavaa tuomiota, kuten sen 7.7.2009 päivätty kirje osoittaa. Se otti huomioon myös muita näkökohtia.<sup>24</sup>

78. Nyt tarkastelen valittajan valituksenalaisen tuomion 47 kohdasta esittämää arvostelua.

79. Tässä kohdassa unionin yleinen tuomioistuin vastaa valittajan väitteeseen, jonka mukaan tilintarkastustuomioistuimen presidentti on loukannut puolueettomuusperiaatetta ja rikkonut huolenpitovelvollisuutta sisällyttäessään kirjeeseensä 13.5.2004 tönkeän ja tarpeettoman huomautuksen toimielimen jäsenten enemmistön ilmaisemasta kannasta.

80. Valittajan mukaan unionin yleinen tuomioistuin ylitti toimivaltansa rajat ja tuki virheellistä tulkintaa tilintarkastustuomioistuimen toimivalta-alueesta, kun se edellä mainitussa kohdassa katsoi, että ”ei ollut epäasianmukaista, että tilintarkastustuomioistuimen presidentti ilmoitti kantajalle toimielimen jäsenten suuren enemmistön katsoneen, että hänen menettelyään oli mahdotonta hyväksyä, ja näin ollen sen, että asiaa ei saatettu unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ei voida ymmärtää merkitsevän, että tilintarkastustuomioistuin olisi kieltänyt tosiseikkojen, joista kantajaa syytetään, paikkansapitävyyden”.

81. On tärkeää täsmentää, että 13.5.2004 päivätyn kirjeen kohta, joka sisältää arvostelun kohteena olevan huomautuksen, koskee yksinomaan valittajalle annettuihin henkilökohtaisiin lainoihin liittyviä väitteitä. Tätä asian osaa ei käsitelty 2.10.2008 annettuun tuomioon johtaneessa rikosoikeudenkäynnissä. Valittajan rikosasiassa saamaa vapauttavaa tuomiota ei siis oteta huomioon tarkasteltaessa valituksenalaisen tuomion 47 kohtaa.

82. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin pysytteli mielestäni toimivaltansa rajoissa katsoessaan yhtäältä, että asian jättäminen saattamatta unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ei merkinnyt tosiseikkojen paikkansapitävyyden kieltämistä, ja toisaalta, että tilintarkastustuomioistuimen presidentti voi esittää valittajalle arvostelun kohteena olevan huomautuksen.

83. Valituksenalaisen tuomion 47 kohtaan sisältyvä arvio on näet unionin yleisen tuomioistuimen vastaus valittajan väitteeseen, jonka mukaan tilintarkastustuomioistuimen presidentti oli loukannut puolueettomuusperiaatetta ja rikkonut huolenpitovelvollisuutta 13.5.2004 päivätystä kirjeestä esittämällä huomautuksella. Unionin yleinen tuomioistuin ei siis ylittänyt toimivaltansa rajoja arvioidessaan tätä näkökohtaa käsiteltävänä olevan, sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevan kanteen yhteydessä.

23 — Em. asia komissio v. Cresson, tuomion 72 kohta.

24 — Näitä kirjeen 48 kohdassa mainittuja muita näkökohtia ovat seuraavat: ”se, että yhteisön talousarviolle ei aiheutunut vahinkoa, koska Koutsouvelisille aiheuttomasti maksettu summa palautettiin”, ”kyseisistä tapahtumista kulunut aika”, valittajan ”rainnaisuus” sekä ”stressi, jonka rikosoikeudenkäynnin kesto [hänelle] aiheutti”.



84. Lisäksi se, että tilintarkastustuomioistuin ei saattanut asiaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ilmentää sitä, että kaikki tilintarkastustuomioistuimen jäsenet eivät katsoneet kyseistä laiminlyöntiä riittävän vakavaksi, jotta asia olisi saatettu unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan nojalla. Toteamus, jonka mukaan yksimielisyyteen ei tältä osin päästy, ei merkitse, että minkäänlaista laiminlyöntiä ei olisi tapahtunut. Tältä osin on vastaavasti komission jäseniä koskevan menettelyn osalta muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin täsmensi edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Cresson annetussa tuomiossaan, että komission jäsenen tuomitseminen EY:n perustamissopimuksen 213 artiklan 2 kohdan nojalla edellytti laiminlyönniltä tiettyä vakavuusastetta.<sup>25</sup> Tilintarkastustuomioistuimen presidentti voi siis toimivaltansa rajoissa ja puolueettomuusperiaatetta loukkaamatta tai huolenpitovelvollisuutta rikkomatta selventää valittajalle äänestystulosta ja viestittää hänelle, että vaikka hänen toimintaansa ei ollutkaan yksimielisesti pidetty riittävän vakavana perustelemaan asian saattamista unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi EY:n perustamissopimuksen 247 artiklan 7 kohdan nojalla, enemmistö tilintarkastustuomioistuimen jäsenistä oli katsonut sen täysin epäasianmukaiseksi. Lisäksi on täsmennettävä, että 13.5.2004 päivätty kirje oli osoitettu yksinomaan valittajalle ja että mikään asiakirja-aineistossa ei viittaa siihen, että kirjettä olisi toimitettu kenellekään muulle sen vastaanottajan lisäksi.

85. Katson siis, että unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä valituksenalaisen tuomion 47 kohdassa esittämässään päätelyssä. Huomautan vain, että unionin yleisen tuomioistuimen olisi tarkkaan ottaen pitänyt toistaa 13.5.2004 päivytyssä kirjeessä esitetty luonnehdinta valittajan toiminnasta eli ”täysin epäasianmukainen”<sup>26</sup> sen sijaan, että se luonnehti hänen toimintaansa ”mahdottomaksi hyväksyä”. Pelkästään tämän muotoilueron perusteella ei mielestäni kuitenkaan voida katsoa, että olisi tapahtunut oikeudellinen virhe. Lisäksi todettakoon, että valittaja esitti valituskirjelmässään tältä osin vain huomautuksen eikä päätellyt siitä suoraan, että olisi tapahtunut oikeudellinen virhe.<sup>27</sup>

86. Katson myös, että valituksenalaisen tuomion 35 ja 38 kohtaa ei voida arvostella vilpittömän yhteistyön periaatteen perusteella. Unionin yleinen tuomioistuin toimi näet aivan oikein eikä kyseenalaistanut 2.10.2008 annettua tuomiota, kun se katsoi pääasiassa, että tilintarkastustuomioistuimen lomien kirjaamis- ja valvontajärjestelmän puutteet eivät yhtäältä vaikuta esimiehen velvollisuuteen tarkistaa alaistensa läsnäolo ja varmistaa, että poissaolot ovat lomalainsäädännön mukaisia, ja että näillä puutteilla ei toisaalta voi perustella sitä, että valittajan toimintaa ei lainkaan tutkittaisi eikä häneen kohdistettaisi syytöimenpiteitä.

87. Koska valittajan esittämien ensimmäisen, toisen ja kolmannen valitusperusteen tarkastelu ei anna aihetta ehdottaa unionin tuomioistuimelle valituksenalaisen tuomion kumoamista, tarkastelen nyt neljättä valitusperustetta.

*B Neljäs valitusperuste, joka liittyy unionin oikeuden virheelliseen tulkintaan ja soveltamiseen siltä osin kuin on kyse unionin sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun edellytyksistä ja päätöksestä nro 99/50*

88. Valittajan mukaan unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se tulkittessaan päätöksen nro 99/50 2 artiklan toista kohtaa yhdessä päätöksen 4 artiklan ensimmäisen kohdan kanssa päätteli, että oli riittävää ilmoittaa valittajalle pelkästään OLAFin toteuttamasta sisäisestä tutkimuksesta ja että hänelle ei siis ollut tarpeen ilmoittaa tilintarkastustuomioistuimen toteuttamasta alustavasta tutkimuksesta.

25 — 72 kohta.

26 — Ks. valituksenalaisen tuomion 8 kohta.

27 — Ks. valituskirjelmän alaviite 1.

89. Päinvastoin kuin valittaja esittää, unionin yleinen tuomioistuin katsoi mielestäni aivan oikein valituksenalaisen tuomion 29 ja 30 kohdassa, että päätöksen nro 99/50 4 artikla ei velvoittanut tilintarkastustuomioistuinta paljastamaan saman päätöksen 2 artiklan nojalla alustavassa tutkimuksessa kootun asiakirja-aineiston sisältöä valittajalle eikä kuulemaan häntä ennen kyseisen aineiston toimittamista OLAFille.

90. Päätöksen nro 99/50 2 artiklan toisessa kohdassa veloitetaan pääsihteeri ilmoittamaan OLAFille viipymättä kaikki tosiseikat, joiden perusteella voidaan olettaa sääntöjenvastaisuuksia tapahtuneen, ja toteuttamaan alustava tutkimus sen estämättä, mitä säädetään OLAFin toteuttamista sisäisistä tutkimuksista.

91. Kuten unionin yleinen tuomioistuin valituksenalaisen tuomion 29 kohdassa korosti, sen alustavan tutkimuksen tarkoituksena, johon tässä määräyksessä viitataan, on yhtäältä, että pääsihteeri voi arvioida, voidaanko hänen tietoonsa tulleiden seikkojen perusteella olettaa tapahtuneen sääntöjenvastaisuuksia, jotka vahingoittavat unionin taloudellisia etuja, ja toisaalta, että OLAFille toimitetaan asetuksen N:o 1073/1999 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti asiakirja-aineisto, jonka perusteella jälkimmäinen voi arvioida, onko syytä aloittaa sisäinen tutkimus saman asetuksen 5 artiklan toisen kohdan nojalla.

92. Alustava tutkimus on siis vaihe, jossa sääntöjenvastaisuusväitteisiin liittyvät tiedot kerätään ja tarkistetaan sen arvioimiseksi, onko syytä aloittaa sisäinen tutkimus. Toisin sanoen tällaisia väitteitä tukevat tiedot on tarkistettava niiden todennäköisyyden arvioimiseksi ennen kuin ne välitetään viranomaisille, joilla on toimivalta aloittaa sisäinen tutkimus, tässä tapauksessa OLAFille.

93. Koska alustavan tutkimuksen perusteella ei ole tarkoitus tehdä päätelmiä sen kohteena olevasta henkilöstä, unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 29 kohdassa asianmukaisesti, että päätöksen nro 99/50 4 artiklan ensimmäisen kohdan toisesta virkkeestä johtuva velvollisuus ei koske pääsihteerin saman päätöksen 2 artiklaan perustuvaa toimintaa.

94. Tässä alustavassa vaiheessa, jossa kerätään ja arvioidaan sääntöjenvastaisuusväitteitä tukevia tietoja, riski todistajien painostamisesta on erityisen suuri. On siis välttämätöntä, että totuuden selvittämistä ja alustavan tutkimuksen tehokkuutta ei haitata.

95. Tältä osin on syytä todeta, että päätöksen nro 99/50 4 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäinen virke, siltä osin kuin sen voidaan katsoa koskevan sekä sisäistä tutkimusta että alustavaa tutkimusta, sisältää sääntöön, jonka mukaan sääntöjenvastaisuusväitteiden kohteena olevalle henkilölle on tiedotettava nopeasti, jos häneen voi kohdistua henkilöön kohdistuvia epäilyjä, merkittävän lievennyksen, jonka mukaan tästä tiedotetaan, ”jos ilmoittaminen ei vaaranna tutkimusta”.

96. On selvää, että valittajalle tiedotettiin kirjeissä 8. ja 26.4.2002 OLAFin tutkimuksen aloittamisesta, kyseisen tutkimuksen kohteesta, tutkijoiden henkilöllisyydestä ja siitä, että nämä pyytäisivät häntä tekemään yhteistyötä. Lisäksi valittajalle tiedotettiin 26.4.2002 päivätyssä kirjeessä, että tilintarkastustuomioistuin oli toteuttanut alustavan tutkimuksen ja että siihen liittyvä asiakirja-aineisto oli toimitettu OLAFille. Nämä tiedottamiset vastaavat päätöksen nro 99/50 4 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäisen virkkeen vaatimuksia siltä osin kuin niissä sovitetaan yhteen periaate nopeasta tiedottamisesta tutkimusten kohteena olevalle henkilölle ja tarve varmistaa tutkimuksen tehokkuus. Huomautan lisäksi, että nopea tiedottaminen ei merkitse välitöntä tiedottamista tai tiedottamista heti tutkimuksen alettua.

97. Valittajan väitteet, joiden tarkoituksena on kyseenalaistaa unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 29 ja 30 kohdassa esittämä päättely, eivät siis ole perusteltuja.

98. Sama koskee väitettä, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin olisi valituksenalaisen tuomion 32 kohdassa tulkinnut ja soveltanut virheellisesti unionin sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymisen edellytyksiä. Tältä osin on riittävää todeta, että unionin yleisen tuomioistuimen arvio, jonka mukaan ”se, että tilintarkastustuomioistuin mahdollisesti toimitti kyseisen asiakirjan joko OLAFille tai Luxemburgin viranomaisille, ei merkitse, että toimitelmällä olisi ollut vilpillinen mieli kantajan allekirjoituksen aitouden osalta”, esitettiin toissijaisesti. Unionin yleinen tuomioistuin totesi näet pääasiassa, että ei ollut osoitettu, että riidanalainen asiakirja, jonka allekirjoituksen aitous oli kiistetty, oli toimitettu OLAFille tai Luxemburgin viranomaisille. Koska viimeksi mainittua toteamusta ei ole lainkaan kyseenalaistettu, tämä viimeinen väite on katsottava tehottomaksi.

99. Näistä toteamuksista seuraa, että neljäs valitusperuste on hylättävä perusteettomana. Valitus on näin ollen hylättävä.

## VI Ratkaisuehdotus

100. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin

- hylkää valituksen ja
- velvoittaa Kalliopi Nikolaoun vastaamaan oikeudenkäyntikuluista.